

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Симо Лазаров

на дисертационния труд на **Теодорос Харидис**

за придобиване на научната степен „доктор“ професионално направление
8.3. Музикално и танцово изкуство.

Тема на дисертационния труд:

Камерната опера „LA KROPIA“:

История на създаването и музикален анализ

(Произведението е базирано на книгата „В зоната на дим и анемонии“ от Йоанис Профис в (4) четири поетични картини“)

Мотивацията да избере тази тема е: докторантът да изследва и насочи замисъла и основните идеи на композицията - операта „La Kropia“ („Ла Кропия“), с използването на технически композиционни решения от миналото в настоящето..

Представеният дисертационен труд съдържа 125 страници, текст с нотни примери, библиография и партитура на операта.

Яркият музикален анализ третира и „предвидимите връзки на традицията в прилагането на композиционнотехнически похвати от миналото в настоящето в решения, които са в полза на слушателите по отношение на позитивното им възприемане.“ Подробно са разгледани операта нейната структура и хармоничния ѝ план като анализа на изследването експонира реализацията в нейния „привлекателен аспект.“. Композицията е базирана на четири поетични картини от книгата Йоанис Профис „Зона на дим и анемонии“ .

Независимо, че в смисъла на изследването на обекта, предмета, методологията, целта и задачите на изследването се появяват не в началото на експозето, както изисква структурата на една дисертация, се забелязва стриктно формулиране на важните категории: *Обект на настоящия труд; Основна хипотеза, Предмет на проучването и цел на изследването* със съответните английски наименования *Background of the Study Research Objectives, Research Questions, Definitions of Terms*.

Интересно е определението за целта на изследването: „And the aim is to connect the romance of the past with the modern era through the chamber opera la kropia” И целта е да се свърже романтиката на миналото с модерната епоха чрез камерната опера „Ла Кропия”.

Обектът на изследването на настоящата дисертация е старателно анализиран. Постигането на основната задача е да се изследват детайлно и установят важните елементи при композирането на такива опуси. Целите и резултатите на изследването очертават една пълна картина на поставения проблем. Използваните методи са: исторически подход и анализ.

Докторантът прави исторически обзор на гръцки оперни композитори, които пишат от XIX век насам с темите, вдъхновени главно от древногръцката поезия, от духа на Олимпийските игри, от гръцката революция и разбира се, от човешките взаимоотношения. В експонирания дисертационен материал тази тема е представена подробно, както и оповестяването на гръцки оперетни композитори.

Разглеждането на темата за „миналото в културата” постига усещането за визуална комуникация между миналото и настоящето в музиката и културата, а „изучаването на културата предлага знания, духовно и умствено усъвършенстване. Така съвременният слушател, а оттам и съвременният творец-композитор, придобива критичен дух, става познавач на миналото и просвещава младите хора.” Така докторантът иска да ни убеди в този неоспорим и общоизвестен факт. Прокрадва се идеята за образователния процес при младите.

Подробно е изложена и биографията на Йоанис Профис (понякога изписван в автореферата и като Янис Профис). В направената анкета към него са зададени седем въпроса по теми, които (може би не в порядъка на изискването анкетите да са приложени на края на дисертационния труд) разкриват профила на либретиста.

В експозето в описателен план докторантът подробно разглежда либретото на операта. Тази глава включва всички сцени, диалози и всички текстове. Показана е ролята на актьора в реда, в който се появява, ролите на певците, както и указанията на режисьора. Излишно подробно е изложен текста, без да се извлекат научните изводи от това представяне. Темата за любовта на двамата се прокрадва в изводите като лайтмотив без да има фундамента на научния анализ.

Либретото е представено в автентичен вид. То би могло да се обособи като приложение в частта, в която се експонират приложенията към дисертационния труд.

В шеста глава с формата на авторефлексия се прави анализ на партитурата на камерната опера „Ла Кропия”, при който анализ личи композиторския замисъл ведно с някои прийоми на композиране. Учудващо голям е обема на показаната в дисертационния труд партитура. Направеният анализ на музикалната структура е подкрепен с нотни примери с пояснения относно изпълнението. Този подход е изключително полезен, що се отнася до замисъла за цялостното провеждане на

музикалната драматургия. Изпъстрен с много нотни примери дисертационния труд осветлява същността на камерната опера и особеностите при реализацията ѝ. Музикантите и певците трябва да познават добре стиловите особености, хармоничната структура, използваните скали, мелодичните и ритмични ходове, за да се получи необходимото въздействие върху публиката.

Добре би било описателния характер на тази част да бъде подплатен със своего рода анализ, който да покаже необходимостта от този начин на изложение на тематичния материал в непосредствената връзка либрето-композиция.

Докторантът фокусира вниманието към такива примери, при които има определена отправна посока. Този начин на разглеждане на изследваната материя обосновава целите и задачите в дисертационния труд. С особена вещина се разглеждат водещите фактори свързани със съдържанието на композицията и възприятието, което прави слушателя по-активен в определянето на идеята и целта на композицията.

От експозето личи, че музикалната драматургия изцяло произтича от идеите, характера и съдържанието на формата на тази музикална композиция. Заинтригуващ е подхода, през който минава изграждането на композицията, а това, което придава изследователска тежест е задълбоченото изследване на докторанта в анализа за формирането на специфичните за стила особености на музикалната форма. Анализитани са мелодичната и акордова структура като фундамент за изграждане на композиционни модели. Разгледани и анализирани са и няколко музикални моменти, всеки със своята тежест за овладяването на основната концепция.

Мелодичният и хармоничен анализ на операта на Теодорос Харидис позволява по-задълбочено познаване на музикалната теория. Това произведение е доказателство за това. Докторантът показва структурните връзки на композицията и основните технически проблеми, както и решенията им, подава идеята за близки отношения между произведението и изпълнителя, както и необходимата разбираемост от страна на слушателите. Това доказателство, заедно с цялостния анализ би помагало на изпълнителя да се потопи в естетиката и музикалния език на операта „Ла Кропия”. Това допринася и за пълноценната интерпретация на творбата.

Основният извод, до който се достига, анализирайки дисертацията като едно цяло, е свързан и с емоционалността при изпълнението. Чарът, изразителността и привлекателността на изпълнението трябва да се повишават, така че то да достигне директно до слушателя.

Изводите, на настоящия дисертационен труд могат да послужат за подобряването на методологията на изследване. Те са свързани с: *Образователния принос за младото поколение; връзката Композитор – слушател; Каналите за комуникация; Съхраняване на романтиката от миналото до настоящето и съхраняването ѝ в бъдещето; Емоционалното*

развитие и осъзнаване на слушателите и Ползите за сътрудниците и положителните характеристики за реализацията на постановката-представяне на операта „Ла Кропия“.

Правейки заключение за смисъла за всеки проект докторантът подчертава, че „Характерни елементи на проектите са: цел, жизнен цикъл, взаимозависимости и уникалност”, което е в синхрон и с неговия проект „Създаване на камерна опера“ описан в дисертацията му. Неясна обаче остава фразата. Проектът „Създаване на камерна опера“ трябва да бъде уникален, което означава, че резултатите, които той постига, се различават значително от оригинала.” Вероятно (това се дължи на неяснота, дължаща се на непрецизния превод) се има предвид икономическите обосновки, които са рамките на минимален бюджет и необходимото „професионално предложение, което води до реализирането на проекта” за изпълнението на което условие се изискват добри творчески и административни екипи.

Докторантът извежда приноси обединени в следните пет насоки:

„1. Проследяване на възможностите за съхраняване на традициите на жанра, наречен камерна опера, както и разширяване и обогатяване на репертоара на тази форма.

2. Реализиран е анализ на едно ново авторско произведение.

3. Във връзка с образованието младите хора и особено на учениците в средните училища (гимназии и специални училища) е предложен проектът „Създаване на камерна опера“, чрез който те имат възможност да се запознаят с това музикално произведение.

4. Създаден е проект насочен и към по-широка публика.

5. Камерната опера е представена като алтернативен модел на продукция в малките градове (опровергаване на теорията, че операта е изначално градски жанр).”

В заключението и приносите на дисертационния труд е обобщен сумарния резултат от описаните фактори, необходими за цялостната реализация на операта „Ла Кропия”. В справката за приносите на дисертационния труд докторантът изтъква подробно условията за реализация, обръщайки внимание на организирането и идентифицирането на определени елементи, заедно с определените взаимовръзки между тях. Прави анализ на промените в отделните елементи .

С присъщото си желание за изчерпателност докторантът не ограничава обема при експонирането на либретото и партитурата на операта, на която прави всеобхватен обзор и анализ. Теоретичните инструменти, които той умело използва говорят за висока степен на познаване на проблема. Трудът е всеобхватен. Обобщенията са аналитични, изводите точни.

Докторантският труд проучва, идентифицира и анализира факторите, които са необходими за реализацията на камерна опера. Текстът в докторантския труд изследва важните предпоставки за

съществуването и развитието на камерната опера. Ценното в структурата на това изследване е факта, че докторантът комбинира методите на авторефлексията с приложния характер за реализация на произведение от този вид.

Отдавайки необходимото уважение към научния ръководител на дисертационния труд проф. д.изк. Елисавета Вълчинова-Чендова и аргументирайки се с горепосочените от мен изводи относно направеното в дисертационния труд въпреки направените забележки, заключавам, че докторантът изцяло отговаря на необходимите изисквания и предлагам на почитаемото научно жури да присъди по Закона за развитие на академичния състав на Република България образователна и научна степен “Доктор” на Теодорос Харидис по професионално направление 8.3. “Музикално и танцово изкуство” научна специалност “Музикознание и музикално изкуство” .

31.05.2023 г.

проф. д-р Симо Лазаров